

Л. А. Задорожня,
науковий співробітник, Університет державної фіскальної служби України, м. Ірпінь

ЗВІТНІ АСПЕКТИ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

L. Zadorozhnia,
researcher, University of State Fiscal Service of Ukraine, Irpin

REPORTING ASPECTS OF ADMINISTRATION OF PERSONAL INCOME TAX IN UKRAINE

У статті розглянуто стан звітності з податку на доходи фізичних осіб, включаючи податкове декларування доходів фізичних осіб. Проаналізовано декларації, в яких фізичні особи відображають свої доходи та доведено низьку ефективність декларування в цілому та електронного декларування зокрема. Визначено нагальність удосконалення електронних сервісів та запропоновано додатково аналізувати доходи особливо багатих осіб. Подальше удосконалення звітності повинно бути направлено на спрощення (наприклад, через відміну військового збору і запровадження підвищеної ставки ПДФО), а також створення умов для більш ефективного контролю через об'єднання інформації про доходи з різних джерел. У контексті проведення підготовки до здійснення податкової реформи з персонального прибуткового оподаткування, потрібно проаналізувати наявний стан, що вимагає поступового розкриття узагальненої та знеособленої інформації для проведення експертної оцінки (наприклад, при необхідності посилення контролю за інвестиційними доходами, оподаткуванні іноземних доходів тощо).

The article deals with the state of reporting on personal income tax, including income tax declaration of individuals. It was analyzed the declarations in which individuals represent their income. It was determined the urgency of improvement of electronic services and additionally offered to analyze incomes of high net worth individuals. Further improvement of reporting should be aimed at simplification (for example, by eliminating military levy and introducing an increased rate of personal income tax), as well as creating conditions for more effective control through combining income information from different sources. In the context of preparing for the conducting of the personal tax income tax reform, it is necessary to analyze the current situation, which requires the gradual disclosure of generalized and impersonal information for expert evaluation (for example, if necessary, strengthening control over investment income, taxation of foreign incomes, etc.).

Ключові слова: оподаткування, податок на доходи фізичних осіб, податкові декларації, електронні декларації, податкові агенти.

Key words: taxation, personal income tax, tax declarations, electronic declarations, tax agents.

Основними джерелами інформації щодо доходів населення України, а саме працездатного населення, є дані Державної служби статистики України про обстеження домогосподарств, а також дані ДФС щодо доходів громадян (форма 1ДФ та податкова декларація про майновий стан і доходи). При цьому потрібно зазначити, що у формі 1ДФ зазначаються сума нарахованого та виплаченого доходу (хоча в більшості вона застосовується до трудових доходів, у ній також відображаються оподаткування процентів та військовий збір), і, як наслідок, сплачені податки, тоді як податкова декларація про майновий стан і доходи містить більш розширену інформацію, що може стати цінним джерелом для визначення та аналізу регулятивних ефектів у випадку оприлюднення знеособленої інформації. Однак існує взаємна невідповідність цих даних або й протиріччя в них, що констатувалося науковцями і в 2000 р. [1], і в наші дні [15].

Метою даної статті є аналіз стану звітності з податку на доходи фізичних осіб (далі — ПДФО) та перспектив її удосконалення.

З огляду на фіскальний ефект, найбільш значущою є інформація про доходи, що подається податковими аген-

тами. Наказом Міністерства фінансів України № 4 від 13.01.2014 р. було затверджено нову форму № 1ДФ для розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і сум отриманого з них податку. Остання складається з двох розділів — "Суми доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і суми утриманого з них податку" та "Оподаткування процентів, вигравів (призів) у лотерею та військовий збір" [9], що дозволяє більш точно обліковувати дані щодо сум нарахованого (сплаченого) ПДФО та військового збору.

Варто відмітити і зменшення кількості податкових агентів з ПДФО. З 2011 р. до 2015 р. цей показник знизився на 117,7 тис. податкових агентів (у 2011 р. — 863 375, у 2012 р. — 747 471, у 2013 р. — 814 474, у 2014 р. — 777 854, у 2015 р. — 745 681) [6]. При цьому зберігається стійка тенденція до зростання надходжень ПДФО до зведеного бюджету України.

Оскільки загалом обсяг надходжень ПДФО за січень — червень 2015 р. склав 44 719 млн грн., а збір ПДФО до Зведеного бюджету України з платників — суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання, які є платниками рентної плати за користування надрами ста-

новив 11 165,7 млн грн. (або 25 % від загальних надходжень), то це опосередковано вказує на те, що економіка України є сировинно залежною. Більше того, їх частка зросла до 28 % за результатами 2016 р.

Варто зазначити, що запровадження військового збору, що фактично являє собою ПДФО, ускладнило адміністрування. На нашу думку, доцільніше було б підвищити основну ставку ПДФО на 1,5 %. Тобто запровадити військовий збір як тимчасову надбавку. Це спростило б адміністрування та не вимагало б внесення додаткових змін у форму 1ДФ та податкову декларацію про майновий стан і доходи. Окрім того, практика запровадження тимчасових надбавок використовується у різних державах та вирізняється цільовим призначенням (наприклад, аналогічна за суттю надбавка застосовувалась у Чехії).

Структура надходжень ПДФО зазнала суттєвих змін у 2014—2015 рр. Зокрема достатньо різким є зниження надходжень доходів у вигляді заробітної плати. Якщо порівнювати дані за перші півроку 2014 р. та 2015 р., то вони відрізняються на 17 %, знизившись з 87 % до 70%. Варто зазначити, що надходження ПДФО з найманих працівників за підсумками виконання зведеного бюджету 2007 р. становив 90 %. Це, з одного боку, робило надходження з ПДФО достатньо добре прогнозованими, а з іншого — фактично не використовувалась диверсифікація баз оподаткування. Таку зміну в контексті загального зростання надходжень від ПДФО можна пояснити зменшенням кількості осіб, що отримують заробітну плату, а також появою надходжень від оподаткування процентів, які досягли майже 9 %.

Результатом новації 2014 р. — оподаткування депозитів з пенсій, що призначені за солідарною системою, розмір котрих перевищує 3 мінімальні заробітні плати — є підвищення частки надходжень ПДФО від оподаткування пенсій до 1,08 %, що наряду з оподаткуванням депозитів сприяло диверсифікації надходжень ПДФО, проте викликало негативну реакцію у суспільстві. Вирішуючи питання наповнення бюджету, було виявлено, що оподатковуваний дохід у вигляді пенсій становить близько 3,2 млрд грн. за I півріччя 2015 р., що становить майже 8 % від пенсійних видатків зі зведеного бюджету за досліджуваний період (закладені видатки на пенсії у 2015 р. становили 81,3 млрд грн.) [3].

Оскільки у 2014 р. податкове навантаження на фізичних осіб було збільшено із запровадженням військового збору, то це відобразилось і на структурі надходжень. Зокрема у 2014 р. частка надходжень від військового збору становила 3,37 %, тоді як у I кварталі 2015 р. зросла до 9,17 %. Це вказує на високу фіскальну значущість військового збору.

Дані Державної казначейської служби свідчать про те, що планові показники надходження ПДФО та військового збору коректуються в напрямку підвищення (поквартальні дані 2016 р. уточнювалися з 113→117→124→129 млрд грн.) і виконання перевищило плани та становило 138,8 млрд грн. Це, передусім, указує на недостатню точність прогнозів. При цьому дані щодо щоквартальних доходів вказують на домінуюче значення доходів у вигляді заробітної плати (більше 70% сплаченого ПДФО) (табл. 1).

Окрім того, статистичні дані мають свою специфіку. Зокрема розмір надходжень податку та збору на

доходи фізичних осіб до зведеного бюджету у 2016 р. становив 138 781 786 550,12 грн. Проте за окремими показниками сума становить 137 668 130 282,48 грн., тому що за окремим кодом бюджетної класифікації доходів бюджету не відображаються кошти податку та збору на доходи фізичних осіб у сумі 1 113 656 267,64 грн., перерахованих до державного бюджету із місцевих бюджетів населених пунктів Донецької та Луганської областей, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють своїх повноважень.

Незважаючи на те, що інформація про доходи населення містяться у багатьох документах, з податкової точки зору найціннішими є звітність, що подається податковими агентами, а також податкові декларації про майновий стан і доходи. Декларування доходів фізичних осіб в Україні для цілей оподаткування здійснювалось на основі наступних нормативно-правових актів:

1. Вказівки Міністерства фінансів України "Про прибутковий податок з населення" від 10.07.91 № 03-503;

2. Наказ Міністерства фінансів України "Про затвердження Інструкції про прибутковий податок з громадян" № 12 від 21.04.93;

3. Наказ Міністерства фінансів України "Про затвердження форми податкової декларації про майновий стан і доходи та Інструкції щодо заповнення податкової декларації про майновий стан і доходи" № 1395 від 07.11.2011;

4. Наказ Міністерства доходів і зборів України "Про затвердження форми податкової декларації про майновий стан і доходи та Інструкції щодо заповнення податкової декларації про майновий стан і доходи" № 793 від 11.12.2013;

5. Наказ Міністерства фінансів України "Про затвердження форми податкової декларації про майновий стан і доходи та Інструкції щодо заповнення податкової декларації про майновий стан і доходи" № 859 02.10.2015.

Результати деклараційних кампаній 2013—2016 рр. свідчать про велику значущість декларування з огляду на загальну суму задекларованих коштів (табл. 2). Декларування доходів як інструмент державної політики може стати дієвим і в контексті забезпечення детінізації доходів. Адже детінізація може мати кілька складових, виплата офіційних заробітних плат у повному розмірі є лише однією складовою. Іншою, але не менш значущою, є самостійне декларування громадянами своїх доходів у повному обсязі.

У 2014 р. подана кількість декларацій з ПДФО і сума задекларованих коштів були меншими, ніж у 2013 р., що можна пояснити ускладненням політичної ситуації у деклараційний період (з 1 січня 2014 р. до 30 квітня 2014 р.). У 2015 р. було задекларовано загальних доходів 44,5 млрд грн. (що на 1,5 млрд грн. перевищує загальний річний показник 2014 р.). Природньо, що найбільшу частку структурі доходів займає заробітна плата (13,4 млрд грн.), інші доходи (12,5 млрд грн.), а також доходи, отримані від успадкованого і отриманого в дарунок майна (8,1 млрд грн.) [14].

Крім того, за результатами декларування доходів у 2014 р. було виявлено 3380 громадян, які отримали доходи у розмірі більше 1 млн грн. [8]. При цьому за даними територіальних органів Міндоходів у м. Києві подали податкові декларації про майновий стан і доходи 1 747 мільйонерів. У попередньому 2013 звітному році їх кількість склала 1570 осіб [16]. Таким чином, найбільша кількість мільйонерів має юридичні адреси саме в м. Києві.

Таблиця 1. Структура надходжень податку та збору на доходи фізичних осіб

Код бюджетної класифікації	ПОКАЗНИКИ	2016 р.			
		Виконано за I квартал	Виконано за II квартали	Виконано за III квартали	Виконано за IV квартали
11010000	Податок та збір на доходи фізичних осіб	100,00	100,00	100,00	100,00
11010100	Податок на доходи фізичних осіб, що сплачується податковими агентами, із доходів платника податку у вигляді заробітної плати	71,65	72,60	71,34	70,53
11010200	Податок на доходи фізичних осіб з грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, одержаних військовослужбовцями та особами рядового і начальницького складу, що сплачується податковими агентами	6,30	6,11	5,91	5,92
11010400	Податок на доходи фізичних осіб, що сплачується податковими агентами, із доходів платника податку інших ніж заробітна плата	4,05	4,01	5,61	6,58
11010500	Податок на доходи фізичних осіб, що сплачується фізичними особами за результатами річного декларування	1,73	1,93	2,51	2,14
11010600	Фіксований податок на доходи фізичних осіб від зайняття підприємницькою діяльністю, нарахований до 1 січня 2012 р.	0,00	0,00	0,00	0,00
11010700	Надходження сум реструктурованої заборгованості зі сплати податку на доходи фізичних осіб	0,00	0,00	0,00	0,00
11010800	Податок на доходи фізичних осіб із доходу у вигляді процентів	7,35	6,49	5,98	5,48
11010900	Податок на доходи фізичних осіб від оподаткування пенсійних виплат або щомісячного довічного грошового утримання, що сплачується (перераховується) згідно з Податковим кодексом України	0,49	0,54	0,37	0,29
11011000	Військовий збір	8,42	8,33	8,28	8,26

Джерело: розраховано автором за даними [5].

Таблиця 2. Результати деклараційних кампаній з ПДФО

	Подана кількість декларацій про майновий стан і доходи*, тис. шт.	Загальна сума задекларованих коштів*, млрд грн.	Кількість поданих декларацій, за звітний податковий рік, поданих у електронній формі, шт.
Деклараційна кампанія 2013 р. (звітний період 1.01.2012 – 31.12.2012)	665	48,7	49 242
Деклараційна кампанія 2014 р. (звітний період 1.01.2013 – 31.12.2013)	493	37,5	150 178
Деклараційна кампанія 2015 р. (звітний період 1.01.2014 – 31.12.2014)	523	44,5	133 888
Деклараційна кампанія 2016 р. (звітний період 1.01.2015 – 31.12.2015)	554	49,5	124 412

Примітка: * Станом на травень відповідного року.
Джерело: складено автором за даними [6].

Також дуже важливою є деклараційна кампанія 2016 р., у якій станом на 1 травня 2016 р. взяло участь 217 тис. осіб, які задекларували свої доходи у розмірі 15 млрд грн. та визначили податкові зобов'язання з ПДФО 424,2 млн грн. та з військового збору — 75 млн грн. (середня ефективна ставка ПДФО — 2,83 %, сумарна середня ефективна ставка ПДФО і військового збору — 3,33 %).

Особливо важливою у контексті нашого дослідження є інформація про мільонерів, кількість яких становила 1232 особи (за попередніми даними) у 2015 р., що сумарно задекларували 6 млрд грн. доходу та визначили податкові зобов'язання з ПДФО у розмірі 129,7 млн грн., а з військового збору — 13,3 млн грн. [7]. Це означає, що середня ефективна ставка ПДФО становила 2,16%, а сумарна ефективна ставка ПДФО і військового збору — 2,38 %, що є достатньо низьким показником. Підсумки деклараційної кампанії 2016 р. засвідчили, що в Україні 4 684 мільонерів (що перевищує минулорічний показник на 16 %), які задекларували зобов'язання з ПДФО та військового збору за ефективною ставкою 3,07 % [12]. З огляду на те, що існує нагальна необхідність боротьби із агресивним податковим плануванням фізичних осіб [10], це актуалізує питання розробки законопроекту та встановлення критеріїв визначення "власника великого капіталу" (high net worth individuals) та дозволить щодо них здійснювати перевірки з метою упередження спроб уникнення оподаткування.

Декларування повинне виступати превентивним інструментом агресивного податкового планування та створювати передумови для слідування податковому законодавству. Варто зазначити, що агресивне податкове планування полягає в зниженні ефективної податкової ставки, застосовуючи штучні схеми з використанням двох і більше юрисдикцій, єдиною діловою метою яких є отримання податкових вигод. Воно може застосовуватись як до юридичних, так і до фізичних осіб.

Практика електронного декларування доходів інтенсифікувалася у 2013 р. з початком видачі електронних ключів Акредитованим центром сертифікації ключів фізичним особам для забезпечення заповнення ними декларації про майновий стан і доходи в електронному вигляді з ме-

тою подальшої подачі до податкових органів в електронному або паперовому вигляді фізичними особами-підприємцями та громадянами. При цьому у 2011 р. у електронному вигляді було подано 20 523 декларації, а в наступному році їх кількість збільшилася на 140 %. Максимальне значення було зафіксоване у 2013 р. — 150 178 декларацій.

Варто відмітити, що в Канаді за результатами декларування у 2016 р. лише 16 % платників подали декларації у паперовому вигляді (це показник за останні 10 років знизився на 66 %) [17]. При цьому декларації подало більше 26 млн осіб, з яких 59 % отримали повернення коштів в середньому 1682 дол. США [18]. Основними мотивами подання декларації в Україні є дотримання вимог податкового законодавства, а також отримання податкової знижки.

Необхідно зазначити, що значним прогресом є можливість подання декларації про майновий стан і доходи у електронній формі і позитивним є постійне удосконалення сервісів розрахунку податкових зобов'язань. Проте швидкість цих змін не є достатньою. Наприклад, у Сінгапурі [19] можливо подавати декларацію з персонального прибуткового податку з мобільного телефону, для чого розроблено спеціальний додаток. Окрім того, при подачі в електронному вигляді діють дещо інші терміни подачі: у паперовому вигляді — до 15 квітня року, наступного за звітним, а у електронному — до 18 квітня (тобто термін на 3 дні подовжується). Натомість, в Україні, декларація подається до 1 травня, але при подачі в паперовому вигляді, відправлена має бути не пізніше, ніж за 5 днів до кінця цього строку, що означає, що фактичний термін зменшується.

У контексті необхідності детінізації доходів населення доцільно наголосити ще на одному аспекті, характерного для розвитку персонального прибуткового оподаткування в Україні. Незважаючи на те, що платниками ПДФО можуть бути фізичні особи-резиденти, фізичні особи-нерезиденти та податкові агенти, саме останні забезпечують найбільшу частку надходжень від ПДФО. З однієї сторони, це обумовлено простотою адміністрування у такий спосіб, проте, з іншої — у фізичних осіб, у яких виникають податкові зобов'язання з ПДФО, не розвивається відчуття відповідальності та участі у формуванні публічних фінансів та, як наслідок, не підвищується рівень податкової культури.

У контексті дотримання платниками податків законодавства важливо відмітити певні відмінності при різних видах доходу. Зокрема є суттєва різниця між доходом у вигляді заробітної плати та доходом, що отримується від володіння майном. При цьому експериментально було доведено про різні рішення про декларування доходів, що були зароблені і отримані від володіння: при отриманні доходів від володіння платники податків реагували на підвищення ставки податків і декларували меншу суму оподаткованого доходу; при цьому платники податків, які мали зароблений дохід, повідомляли про більший оподатковуваний дохід. Таким чином, реакція платника податку на зміну податкового законодавства залежить від кількості часу та зусиль, що необхідні для отримання доходу [20]. А тому нагальними є подальше вивчення та аналіз ефективності оподаткування доходів від здачі фізичною особою житла в оренду.

Тим не менше, податкова декларація про майновий стан і доходи лише одна із декларацій, які в Україні по-

даються фізичними особами та детально відображають рівень доходів. З огляду на зміну системи призначення та надання пільг, яка на сьогоднішній день регламентується "Порядком надання пільг окремим категоріям громадян з урахуванням середньомісячного сукупного доходу сім'ї", це робить ряд пільг адресними та надається лише найменш забезпеченим, що можуть мати, крім того, право на застосування податкової соціальної пільги (оскільки середньомісячний сукупний дохід має не перевищувати 1 710 грн. у розрахунку на одну особу у 2015—2016 рр.). Варто зазначити, що декларація про доходи сім'ї пільговика може заповнюватися лише особою, яка має право на пільги з оплати послуг за користування житлом, комунальних послуг, паливом, скрапленим газом, телефоном, а також послуг із встановлення квартирних телефонів. Таким чином, якщо до 1.07.2015 р. без врахування доходів надавалися 61 пільга, то з 1.07.2015 р. — лише 31, отже, майже половина пільг (30 пільг) можуть надаватися лише з врахуванням доходів [4].

Відповідно до статистичних даних 5,4 млн сімей отримують субсидії в Україні [2]. Згідно з чинною процедурою отримання житлової субсидії, їм необхідно було подати заяву та декларацію про доходи і витрати осіб, які звернулися за призначенням житлової субсидії (відображаються категорії доходів за календарний 2014 р. або за останні 3 місяці без зазначення розміру доходу). Відповідно до зразку декларації про доходи і витрати осіб, які звернулися за призначенням житлової субсидії, що розміщений на сайті Міністерства соціальної політики України [13], рекомендується вказувати види доходів, як-от: заробітна плата, пенсія, матеріальна допомога (крім одноразової), стипендія, аліменти, доходи від підприємницької діяльності, доходи від здачі майна в оренду (продажу майна, сільгосппродукції), інші. Незважаючи на те, що в однієї людини може бути декілька джерел походження доходів, перевірити достовірність цих даних є не завжди можливим. При цьому розрахунок розміру платежа при наданні субсидії базується на місячному доході на одну особу, що може варіюватися від 500 грн. до 5 000 грн., і, відповідно, обов'язкова плата від доходу за житлово-комунальні послуги від 2,82 % до 28,20 % від цього доходу в розрахунку на всіх проживаючих осіб (для сім'ї) [11].

Призначення субсидій вимагає додаткового адміністративного навантаження на ДФС, тому що ДФС запровадила новий електронний сервіс "Інформування громадян про результати обробки файлів-запитів щодо доходів фізичних осіб, які звернулись за призначенням житлових субсидій, що надходять від підрозділів соціального захисту населення", та станом на кінець листопада 2015 р. надала інформацію про доходи фізичних осіб, які звернулись за призначенням житлових субсидій, по 10 млн запитам від 669 структурних підрозділів соціального захисту населення [6].

Удосконалення електронних сервісів призвело до можливості отримання інформації про доходи та сплачені податки шляхом отримання відомостей з Державного реєстру фізичних осіб — платників податків про суми виплачених доходів та утриманих податків в електронному вигляді. Передусім, це актуально для осіб, що звернулись за призначенням житлової субсидії. Але також може виступати цінним джерелом інформації для перевірки даних при подачі декларації про майновий стан і доходи, а також при подачі декларації особи, уповноваженої на виконання

функцій держави або місцевого самоврядування (електронне декларування). При цьому інформація подається в розрізі ознак доходів фізичних осіб. Незважаючи на те, що "Довідник ознак доходів фізичних осіб" передбачає значну деталізацію і виділяє 83 види, проте найчастіше використовуються заробітна плата, нарахована (виплачена).

Отже, на сьогоднішній день чинним законодавством встановлено основні чотири форми декларацій, основною метою яких є виявлення фінансового стану фізичної особи: декларація про майновий стан і доходи (подається до 1 травня кожного року), декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (подається до 1 квітня кожного року), декларація про доходи сім'ї пільговика та декларація про доходи і витрати осіб, які звернулися за призначенням житлової субсидії. На нашу думку, доцільно у середньостроковій перспективі (3—5 років) відмінити спрощену форму декларації для отримання житлової субсидії та про доходи сім'ї пільговика, а відшкодовувати їх за результатами подання декларації про майновий стан і доходи. Перш за все, це продиктовано значною подібністю надаваної інформації. Так, у декларації про доходи і витрати осіб, які звернулися за призначенням житлової субсидії вказуються загальні відомості, зокрема й характеристика житлового приміщення та дані всіх зареєстрованих у ньому осіб, всі види доходів осіб, що проживають у приміщенні, а також дані щодо витрат на придбання майна, товарів або оплату послуг на суму, що перевищує 50 тис. грн., здійснених за останній рік перед поданням декларації. У декларації про доходи сім'ї пільговика містяться загальні відомості з указуванням місця проживання, членів сім'ї та доходів пільговика і членів його сім'ї.

Також прокурори, заповнюючи анкету добросовісності, дають відповідь на два пункти, що стосуються доходів. Зокрема щодо своєчасності та достовірності декларування свого майна, доходів, видатків і зобов'язань фінансового характеру, а також членів їх сімей у порядку, встановленими законами України "Про заходи запобігання і протидії корупції", "Про запобігання корупції", а також щодо того, що їх рівень життя відповідає наявному майну та одержаними доходами. Це є додатковим свідченням значущості достовірності даних про доходи.

Перспективно і доцільно, на нашу думку, було б інформацію про доходи подавати лише один раз шляхом подання декларації про майновий стан і доходи. Це сприяло б уникненню розбіжностей, а також дозволило б більш якісно контролювати правильність та повноту розрахованих податкових зобов'язань. Оскільки, наприклад, функціонал інформаційно-телекомунікаційної системи Єдиний державний реєстр декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування не передбачає розрахунків за видами задекларованих доходів. Проте саме можливість здійснення розрахунків за даними, порівняння та виділення ризикових повинно виступати пріоритетом при формуванні і поданні інформації у електронному вигляді.

Таким чином, існує необхідність удосконалення контролю за доходами фізичних осіб і перевірки правильності, повноти сплаченого податку шляхом об'єднання в єдину форму (розширену для окремих категорії осіб) декларації про майновий стан і доходи наступних форм звітності фізичних осіб щодо отриманих доходів: дек-

ларації про майновий стан і доходи; декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; декларації про доходи сім'ї пільговика; декларації про доходи і витрати осіб, які звернулися за призначенням житлової субсидії.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити такі висновки. По-перше, основними документами щодо звітності з ПДФО є форма 1ДФ та податкова декларація про майновий стан та доходи, проте остання виконує більш допоміжну роль і частка податків, сплачених за результатами річного декларування, варіювалась у межах 5 %. Подальше удосконалення звітності повинно бути направлено на спрощення (наприклад, через відміну військового збору і запровадження підвищеної ставки ПДФО), а також створення умов для більш ефективного контролю через об'єднання інформації про доходи з різних джерел. По-друге, на основі наявної інформації про доходи доцільно розробити критерії для визначення "власників великого капіталу", що є особливо заможними особами. По-третє, подальше удосконалення адміністрування ПДФО повинне бути направлено на розробку ризикоорієнтованого підходу до перевірки повноти і достовірності даних в звітній документації. У контексті проведення підготовки до здійснення податкової реформи з персонального прибуткового оподаткування, потрібно проаналізувати наявний стан, що вимагає поступового розкриття узагальненої та знеособленої інформації для проведення експертної оцінки. Наприклад, при необхідності посилення контролю за інвестиційними доходами, оподаткуванні іноземних доходів тощо.

Література:

1. Азаров Н. Эконометрия физических лиц Украины / Н. Азаров, С. Лекарь, М. Лощинин, Д. Чушкар // Економіст. — 2000. — № 1. — С. 37—53.
2. Арсеній Яценюк: Уже 5,4 мільйона сімей отримують субсидії [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248754954&cat_id=244274130
3. Видатки бюджету України за функціями [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://costua.com/budget/expenditure/>
4. Декларація про доходи сім'ї пільговика [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://km.kradmin.gov.ua/Files/dodatok%20pilga.pdf>
5. Державна казначейська служба України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://treasury.gov.ua/>
6. Державна фіскальна служба України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: sfs.gov.ua
7. За 2015 рік 1232 громадянина задекларували доходи понад 1 млн грн. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/media-tsentri/novini/244579.html>
8. Зміна ідеології та ставлення до декларування — це готовність жити за європейськими стандартами [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://minrd.gov.ua/media-tsentri/novini/146179.html>
9. Податок на доходи фізичних осіб // Вісник. Право знати все про податки і збори. — 2015. — № 7. — С. 6.

10. Протидія агресивному податковому плануванню в Україні / С. С. Брехов, В. І. Коротун, О. Є. Сушкова, Н. В. Новицька та ін. — Ірпінь: Університет ДФС України, 2017. — 108 с. — (Препринт / Науково-дослідний інститут фіскальної політики Університету ДФС України).

11. Розрахунок розміру платежа при наданні субсидії [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article?art_id=183110&cat_id=160234

12. Роман Насіров: у 2016 році громадяни задекларували майже 50 млрд грн. доходу [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/media-tsentri/novini/250663.html>

13. Типовий комплект документів для оформлення житлових субсидій [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article?art_id=180304&cat_id=160234

14. Українці задекларували 44,5 млрд грн. доходів [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/media-tsentri/novini/197964.html>

15. Швабій К.І. Регулятивна ефективність податку на доходи фізичних осіб в Україні / К.І. Швабій // Фінанси України. — 2013. — № 4. — С. 27—44.

16. 31 липня закінчується термін сплати задекларованих киянами доходів отриманих у 2013 році [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://kyiv.minrd.gov.ua/media-ark/news-ark/155505.html>

17. Canada Revenue Agency is modernizing its services to meet the needs of Canadians [Електронний ресурс]. — Режим доступу: goo.gl/e8HPSI

18. CRA Releases Income Tax Return Statistics For The 2016 Personal Tax-Filing Season [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.mondaq.com/ac/content.asp?content_id=3078

19. e-Filing [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.iras.gov.sg/irashome/Individuals/Locals/Filing-your-taxes/How-to-File-Tax/>

20. Scott J. Boylan and Geoffrey B. Sprinkle (2001) Experimental Evidence on the Relation between Tax Rates and Compliance: The Effect of Earned vs. Endowed Income. The Journal of the American Taxation Association: Spring 2001, Vol. 23, No. 1, pp. 75—90. doi: <http://dx.doi.org/10.2308/jata.2001.23.1.75>

References:

1. Azarov N. Lekar', S. Loschynyn, M. And Chushkal, D. (2000), "Econometrics of individuals in Ukraine", *Economist*, vol. 1, pp. 37—53.

2. Yatseniuk, A. (2016), "Already 5.4 million families receive subsidies", available at: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248754954&cat_id=244274130 (Accessed 15 July 2017).

3. The Price of the State (2017), "Expenditures of the budget of Ukraine by function", available at: <http://costua.com/budget/expenditure/> (Accessed 15 July 2017).

4. Cabinet of Ministers of Ukraine (2015), "Declaration on the income of the beneficiary's family", available at: (Accessed 15 July 2017). <http://km.kr-admin.gov.ua/Files/dodatok%20pilga.pdf>

5. State Treasury Service of Ukraine (2017), available at: <http://treasury.gov.ua/> (Accessed 15 July 2017).

6. State Fiscal Service of Ukraine (2017), available at: sfs.gov.ua (Accessed 15 July 2017).

7. State Fiscal Service of Ukraine (2016), "In 2015, 1232 citizens declared income exceeding UAH 1 million. uah", available at: <http://sfs.gov.ua/media-tsentri/novini/244579.html> (Accessed 15 July 2017).

8. State Fiscal Service of Ukraine (2014), "Changing ideology and attitude towards declaration is a willingness to live up to European standards", available at: <http://minrd.gov.ua/media-tsentri/novini/146179.html> (Accessed 15 July 2017).

9. Visnyk (2015), "Income tax for individuals", *Visnyk. Pravo znaty vse pro podatky i zbory*, vol.7, pp. 6.

10. Brekhov, S. S. Korotun, V. I. Sushkova, O. Ye. And Novyts'ka, N. V. (2017), *Protydiia ahresyvnomu podatkovomu planuvanniu v Ukraini* [Counteract aggressive tax planning in Ukraine], *Universytet DFS Ukrainy, Irpin', Ukraine*.

11. Ministry of Social Policy (2017), "Calculation of the amount of payment when granting a subsidy", available at: http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article?art_id=183110&cat_id=160234 (Accessed 15 July 2017).

12. Nasirov, R. (2016), "In 2016, citizens declared almost UAH 50 billion Income", available at: <http://sfs.gov.ua/media-tsentri/novini/250663.html> (Accessed 15 July 2017).

13. Ministry of Social Policy (2017), "Typical set of documents for registration of housing subsidies", available at: http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article?art_id=180304&cat_id=160234 (Accessed 15 July 2017).

14. State Fiscal Service of Ukraine (2015), "Ukrainians declared 44.5 billion UAH Revenues", available at: <http://sfs.gov.ua/media-tsentri/novini/197964.html> (Accessed 15 July 2017).

15. Shvabij, K. I. (2013), "Regulatory efficiency of the personal income tax in Ukraine", *Finansy Ukrainy*, vol. 4, pp. 27—44.

16. State Fiscal Service of Ukraine (2014), "On July 31, the payment deadline for declared income of Kyiv residents in 2013 will expire", available at: <http://kyiv.minrd.gov.ua/media-ark/news-ark/155505.html> (Accessed 15 July 2017).

17. Canada Revenue (2017), "Agency is modernizing its services to meet the needs of Canadians", available at: goo.gl/e8HPSI (Accessed 15 July 2017).

18. Canada Tax Assistance Advice Centre (2016), "CRA Releases Income Tax Return Statistics For The 2016 Personal Tax-Filing Season", available at: http://www.mondaq.com/ac/content.asp?content_id=3078 (Accessed 15 July 2017).

19. Inland Revenue Authority of Singapore (2017), "e-Filing", available at: <https://www.iras.gov.sg/irashome/Individuals/Locals/Filing-your-taxes/How-to-File-Tax/> (Accessed 15 July 2017).

20. Scott J. B. and Sprinkle, G. B. (2001), "Experimental Evidence on the Relation between Tax Rates and Compliance: The Effect of Earned vs. Endowed Income", *The Journal of the American Taxation Association*, Vol. 23, No. 1, pp. 75—90.

Стаття надійшла до редакції 18.07.2017 р.